

THE STORY AND ITS ROLE IN TEACHING HISTORY AT ELEMENTARY LEVEL**Elena Andreea Trif-Boia****PhD, "Babeș-Bolyai" University of Cluj-Napoca**

Abstract: A very common form of narrative, the storytelling has been known since the third millennium BC. Since then and until now it continues to fascinate us exploiting for the utmost the ludic and entertaining elements of human nature. Today we are witnessing its "rediscovery" both at the school level and at the community level. Depending on the shape and purpose that it was intended for, the narrative is used to facilitate the transfer of knowledge, to develop students imagination and creativity, when taking into account classes purposely designed for children's instruction, or, conversely, to increase performance, charisma and the ability to persuade, if we consider the training courses addressed to managers or politicians. This study takes into account only the didactic version of the storytelling method and aims to apply it in the history teaching classes in primary schools. From a structural point of view, all the theoretical accounts regarding the storytelling method, its definitions, its history or its forms, are followed by concrete examples from the IVth grade curricula.

Keywords: teaching methods, storytelling, history, primary school, imagination, creativity.

Introducere

Povestirile sunt, fără nici o îndoială, unele din cele mai vechi forme de activitate umană, maniera cea mai simplă prin care omul a dat sens lumii în care a trăit, și-a exprimat credințele și speranțele, a încercat să se înțeleagă și să-i înțeleagă pe alții¹. Istoria acestora, însă, le surprinde doar din momentul consemnării lor, respectiv o dată cu apariția scrisului. Cu toate acestea, nimeni nu poate contesta faptul că până atunci ele au fost transmise pe cale orală² sau chiar prin intermediul desenului. Și în ultimul caz ne referim la scenele redată pe pereții peșterilor din întreaga lume încă de acum 30-40.000 de ani.

Prima poveste scrisă este considerată a fi Epopeea lui Ghilghameș (mil. III î. Hr.), păstrată lacunar pe 12 tăblițe de lut și care redă faptele eroice ale legendarului rege al cetății Uruk. Totuși, consemnări ale unor povești au fost găsite în mai multe limbi antice incluzând sanscrita, egipteană, latina, chineza, greaca, vechea slavonă etc.. Se spune că una din cele mai vechi însemnări legate de povestire și rolul acesteia, în speță, acela de a-i destinde pe ascultători, au fost realizate pe un papirus egiptean. Imprimat undeva între 2000 și 1300 î. Hr., el menționa faptul că acest tip de narațiuni erau folosite de trei dintre fiii faraonului Keops pentru a-și binedispune tatăl³.

O dată cu Evul Mediu asistăm la o nouă etapă în evoluția lor. De această dată, povestitorii puteau fi găsiți în piețele publice și, totodată, erau membrii de onoare la curțile regilor. Numiți și *trubaduri* sau *menestrel*, ei trebuiau să fie la curent cu toate subiectele actuale, de la cele mai cunoscute teze din domeniul universitar, până la divergențele existente între membrii Curții. De asemenea, erau buni cunoscători ai faptelor strămoșilor, recitau din genealogii, cântau despre diverse evenimente istorice și venerau dragostea cavalerescă. În acest ultim caz, amintim poemul epic francez *Lancelot, le Chevalier de la Charrette*, a lui

¹ Ellin Greene, Janice M. Del Negro, *Storytelling: Art and Technique*, Third Edition, Greenwood Publishing Group, 1996, p. 2.

² *Idem*, p. 1.

³ *Storytelling. An Encyclopedia of Mythology and Folklore*, editor Josepha Sherman, M. E. Sharpe, 2008, p. XVII. Ellin Greene, Janice M. Del Negro, *op. cit.*, p. 2.

Chrétien de Troyes, scris între 1176 și 1181 la cererea Mariei de Champagne, fiica regelui Ludovic al VII-lea cel Tânăr, ce redă aventura plină de pasiune a cavalerului Lancelot, îndrăgostit de soția regelui Arthur, Geneveva. Cu privire la popularitatea unor astfel de poezi-cântăreți, mărturie stau câteva surse ce ne arată că la nunta prințesei Magaret a Angliei, în 1290, au fost angajați nu mai puțin de 426 de menestrel⁴. De asemenea, despre Walther von der Vogelweide (cca 1170 - 1230), unul din cei mai populari poeți lirici germani, se spune că era în epocă mult mai influent decât Papa⁵.

În Epoca Modernă, astfel de narațiuni, în mare parte orale, sunt colectate și publicate sub formă de volum, fapt ce a ajutat la răspândirea lor în rândul unor categorii tot mai mari de populație. Amintim aici contribuțiile fraților Jakob și Wilhelm Grimm în Germania, a lui Peter Asbjornsen și Jorgen Moe în Norvegia, a lui Hans Christian Andersen în Danemarca sau a lui Joseph Jacobs pentru Anglia, Scoția și Țara Galilor⁶.

În spațiul nostru povestirile au fost colectate sau, după caz, elaborate încă din secolele trecute. Pentru că studiul de față este dedicat narațiunilor istorice, semnalăm contribuția cronicarului moldovean **Ion Neculce** (1672-1745) care a cules din tradiția orală 42 de legende pline de dramatism ale istoriei Moldovei (*O samă de cuvinte*), legende privind personalitatea lui Ștefan cel Mare și faptele trăite de acesta în timpul vieții (legenda întemeierii Putnei, povestea aprodului Purice, povestea mamei lui Ștefan cel Mare etc.) ori narațiuni privind întâmplări din viața celorlalți domnitori — Petru Rareș, Alexandru Lăpușeanu, Vasile Lupu, Gheorghe Ștefan, Ghica Vodă. Scrierea lui Neculce, dar și operele unor cărturari ca Ureche, Costin, Șincai, Kogălniceanu sau Laurian⁷, au constituit o sursă importantă de inspirație pentru **Dimitrie Bolintineanu** (1819-1872), autorul culegerilor *Legende sau basme naționale în versuri* (1858), *Bătăliile românilor* (1859), *Legende noi cu note din cronicile românilor* (1862), al unor serii de biografii ale unor personaje istorice⁸, al dramelor în proză sau al versurilor inspirate tot din trecutul național (1868). Contemporan cu Bolintineanu și participant activ în cadrul Revoluției de la 1848, **Vasile Alecsandri** (1821-1890) avea să fie numit „poet al Unirii și al Independenței”⁹. Nu întâmplător căci, în anul 1878, el a publicat volumul *Ostașii noștri*, închinat eroismului românilor la Plevna și Grivița, lupte ale căror victorii au dus la obținerea independenței statale a României, ca urmare a tratatelor de la San Stefano și Berlin. Nu în ultimul rând, trecem în revistă și nuvelele de inspirație istorică ale lui **Al. Odobescu** (1834-1895), narațiunile *Din trecutul nostru* ale lui **Alexandru Vlahuță** (1858-1919), *Povestirile eroice* semnate de **Eusebiu Camilar** (1910-1965) — în speță, *Stejarul din Borzești* —, *Legendele Olimpului* și *Din marile legende ale lumii* scrieri ale prozatorului român **Alexandru Mitru** (1914-1989) și, evident, volumul care a produs vii emoții tuturor elevilor ce au trăit în perioada comunistă, *Povestiri istorice* încropit de **Dumitru Almaș** (1908-1995).

În prezent asistăm la o „redescoperire” a poveștilor atât în școli, cât și la nivelul întregii comunități. Drept dovadă stau sutele de volume și studii redactate pe această temă, dar și cursurile de formare adresate managerilor și politicienilor. Desigur, în urma acestui scurt istoric al evoluției poveștilor și al povestirilor de-a lungul vremii se nasc câteva întrebări. Și anume, de ce sunt atât de eficiente poveștile? Cum se explică popularitatea de care ele se

⁴ Linda Marie Zaerr, *Performance and the Middle English Romance*, DS Brewer, Cambridge, 2012, p. 63.

⁵ Angela Boltman, *Children's Storytelling Technologies: Differences in Elaboration and Recall*, Teză de doctorat, University of Maryland, 2001, p. 9.

⁶ Ellin Greene, *op. cit.*, p. 5.

⁷ *Legende populare românești*, Litera Internațional, Chișinău, 2002, p. 265.

⁸ *Viața lui Mihai Viteazul făcută pentru înțelegerea poporului, Viața lui Ștefan cel Mare, Viața lui Vlad Țepeș-Voda și Mircea cel Bătrân* (1863).

⁹ Iuliu Rațiu, *O istorie a literaturii pentru copii*, 2003, p. 237.

bucură din cele mai vechi timpuri și până în prezent? Care este rolul lor în predarea Istoriei? În studiul de față o să încercăm să răspundem la aceste probleme.

Povestirea ca metodă didactică: definiții și caracteristici

Povestirea este definită ca „*formă de expunere, cu caracter narativ și descriptiv a dinamicii, a frumuseții și a dramatismului*” faptelor petrecute de-a lungul timpului¹⁰. Potrivit cercetătorilor din domeniu, succesul acesteia se datorează unei înclinații naturale „*spre imaginar, miraculos, fantastic și istorisire*” puternic manifestată în rândul școlărilor¹¹. Cu ajutorul ei, aceștia din urmă „*gustă*” din „*farmecul legendelor și miturilor, trăiesc episoade sau fapte istorice petrecute demult, iau cunoștință de întâmplări spectaculoase și de mare semnificație din viața unor personaje, eroi etc.*”¹². În plus, la disciplina Istorie povestirile le furnizează elevilor noțiunile de bază — „*cu mult timp în urmă*”, „*în timpul zilei*”, „*în timpul nopții*”, „*azi*”, „*ieri*”, „*mâine*”, „*înainte de...z*” „*dincolo de munți*”, „*la Nord de...*”, „*pe valea râului...*”, „*în strămoșii de la...*”, „*la Răsărit de Munții...*” etc. — necesare înțelegerii ulterioare a conceptelor de timp și de spațiu¹³.

Emoția provocată de o povestire, apreciază Călin Felezeu, se degajă atât din cuvintele întrebunțate, cât și din tonul folosit. Acestea generează emoții, vibrații, convingeri, angajează imaginația și afectivitatea, fixează acțiunile memorabile din trecutul istoric, cultivă sentimente și oferă modele de conduită¹⁴. „*Dacă limbajul este adecvat*”, continuă acesta, „*dacă se accentuează corect cuvântul ce indică acțiunea, dacă vocea, mimica, gesturile sunt modelate după înțelesul ideii, sporește expresivitatea povestirii și caracterul său emoțional*”¹⁵. A spune o poveste, subliniau Baker și Greene, este ca și cum ai face cuiva un cadou. Ea îi provoacă ascultătorului o conștientizare intensă „*un sentiment de uimire, de mister și de respect pentru viață*”¹⁶.

De-a lungul timpului, potențialul formativ al poveștilor a constituit obiectul de studiu a numeroși specialiști. Astfel, în timp ce Holdaway a insistat asupra faptului că ele permit copiilor să creeze imagini ale timpurilor și locurilor pe care nu le-au trăit în realitate și astfel să exploreze emoțiile, intențiile, comportamentul și scopurile omului, Briggs sublinia rolul lor în actualizarea și perpetuarea credințelor, a valorilor, ca și a identității. La rândul său, Erikson a arătat că poveștile spuse elevilor constituie metafore ale propriilor lor vieți, ale propriilor lor preocupări și interese, ajutându-i să se implice în cursul principal al emoțiilor umane, în timpuri și locuri altele decât cele ale lor¹⁷. Și Fox Eades milita pentru utilizarea lor la clasă considerând că poveștile, spuse de profesor, dar, mai ales, de elevi, sunt extrem de utile în captarea atenției și a interesului celor din urmă, în reducerea stresului la clasă, în dezvoltarea abilităților de a vorbi și de a asculta ale elevilor, dar, mai ales, în dezvoltarea gândirii lor și a competențelor lor sociale și emoționale¹⁸. Referindu-se la utilizarea metodei la orele de istorie, Fox Eades oferea ca exemplu lecturarea unor legende, urmată de o analiză comună, a profesorului și a elevilor, în vederea disocierii adevărului de ficțiune¹⁹. În sfârșit, Mary F.

¹⁰ Călin Felezeu, *Didactica istoriei*, P.U.C., Cluj-Napoca, 2004, p. 130.

¹¹ Ion Cerghit, *Metode de învățământ*, Polirom, 2006.

¹² *Ibidem*.

¹³ Pat Hoodless, *Teaching History in Primary Schools*, Learning Matters, 2008, p. 116.

¹⁴ Călin Felezeu, *op. cit.*, p. 130.

¹⁵ *Ibidem*.

¹⁶ Mary F. Lenox, *Storytelling for Young Children in a Multicultural World*, în *Early Childhood Education Journal*, vol. 28, nr. 2, 2000, p. 97

¹⁷ Laura Căpiță, *Didactica istoriei. Suport de curs*, Neptun, 2013, p. 51.

¹⁸ Jennifer M. Fox Eades, *Classroom Tales. Using Storytelling to Build Emotional, Social and Academic Skills across the Primary Curriculum*, Jessica Kingsley Publishers, 2006, p. 12.

¹⁹ *Idem*, p. 107.

Lenox considera poveștile drept o sursă importantă de facilitare a înțelegerii diversității rasiale și etnice, iar, în acest scop, le recomanda în predarea disciplinelor cu conținut civic. Stadiul timpuriu de dezvoltare a copilului, arăta ea, este momentul ideal de a le angaja inimile și mințile și de a construi atitudini de apreciere și de respect pentru diversitate, mai simplu spus, de a îndepărta barierele culturale²⁰.

Principalele forme ale povestirii la disciplina Istorie:

- A. *Povestiri lecturate de către profesor*. Sunt formele tradiționale ale acestei metode criticate în literatura de specialitate pentru faptul că ar ridica o „barieră” — cartea, volumul din care se lecturează — între profesor și elevi, aceștia din urmă rămânând pasivi²¹.
- B. *Povestiri narate și interpretate de către profesor* fără a se folosi de vreun suport scris. Ele permit interacțiunea, îi implică, îi binedispun și îi motivează pe elevi, ajutându-i să transforme învățarea într-o adevărată aventură. Practic, profesorul îi privește direct pe elevi, le urmărește reacțiile și, în funcție de acestea, își adaptează tonul, gesturile, expresia feței, mișcărilor corpului etc. astfel încât să ajute la creșterea expresivității povestirii și a caracterul său emoțional.
- C. *Povestiri scrise de către elevi liber sau pe baza unui plan dat* (orizontul temporal și geografic al acțiunii, personajele, intriga, desfășurarea acțiunii, urmările, morala). La Istorie sunt utile, în special, pentru a verifica însușirea termenilor de specialitate, caz în care le cerem elevilor să-i folosească în noi contexte. Dar, totodată, aceștia din urmă pot primi ca sarcină fie să reconstituie, individual ori pe grupe, povestea unui eveniment important sau a unei personalități, fapt ce ar implica muncă de cercetare — lecturarea bibliografiei, selectarea surselor, formularea planului narațiunii ș.a.m.d., fie să își imagineze un alt sfârșit pentru anumite narațiuni — de pildă, cu ar fi arătat România fără momentul 1918.
- D. *Povestiri digitale* – pot fi narațiuni audio-video (filme, desene animate etc.), storyboard-uri redactate cu ajutorul unor programe speciale sau înregistrări audio.

Utilizarea metodei povestirii, indiferent de natura textului folosit — legendă, povestire istorică, fragment din relatările unor călători etc.—, trebuie să fie urmată de o analiză sistematică în care elevii, împreună cu cadrul didactic, să rememoreze evenimentele. Aceasta pentru a ne asigura că ei au reținut principalele scene și că au înțeles cu adevărat mesajul povestirii. În funcție de natura textului utilizat, rememorarea poate îmbrăca următoarele forme:

- A) *Set simplu de întrebări* - interogații care să vizeze atât latura emoțională (dacă le-a plăcut povestirea, ce anume i-a impresionat, care sunt imaginile cu care au rămas etc.), cât, mai ales, conținutul narațiunii. Aceasta din urmă trebuie rememorat în concordanță cu logica științei istorice, în sensul expunerii cronologice a faptelor și prezentării lor pornind de la cauzele care le-au determinat, înspre efectele pe care ele le-au avut.

Exemplu:

Se încheie un veac de la nașterea Mântuitorului. Împărat la Roma e Traian, om hotărât, cumpănit la minte — făptură mândră de ostaș și fire aleasă de stăpân bun în toată firea cuvântului, de adevărat părinte al poporului său. Cel dintâi gând, grija lui neadormită e

²⁰ Mary F. Lenox, *op. cit.*, p. 97.

²¹ Alison Davis, *Storytelling in the Classroom*, Paul Chapman Publishing, 2007, 19.

să spele cât mai degrabă rușinea tributului dac și să sfărâme pentru totdeauna cuibul aceluia rege trufaș, care stă încă dârz și neclintit în marginea împărăției romane. La izbândirea acestui gând pășește cu multă luare aminte. Trimite înainte lucrători să abată stâncile și să taie un drum prin strâmtoarea cea lungă și prăpăstioasă a cheilor Dunării, din sus de Porțile de Fier, pe unde aveau să fie trase și cele cu provizii din Moesia; iar el cu oastea pornește în primăvara anului 101; la Viminacium, unde vine azi satul Costolați din Serbia, așterne-un pod de vase peste Dunăre și, în fruntea legionarilor, pășește el întâi pe pământul Daciei. Așezările de câmp sunt toate părăsite. Țara pare pustie. Dacii sunt strânși în munți, în locuri apărute, de unde trimit iscoade să pândească mișcările romanilor. Traian cercetează bine locurile, știe că intră într-o țară primejdioasă și înaintează încet, cu pază mare, lăsând întăriri în urmă, pentru ca nu cumva, la o retragere silită, să rămâie descoperit. [...]

Încep zărilor să se închidă. Păduri nesfârșite se înalță între pământ și cer, și parc' amenință cu tăcerea și cu întunericul lor.

Șir după șir se înfundă sclipitoarele coifuri în umbra văilor întortocheate și înguste. Cercetașii furnică în toate părțile și străji sunt puse pe înălțimi, ca nu cumva prin locurile acestea viclene, oastea să fie lovită pe neașteptate.

Deodată un strigăt de trâmbiță dă știre de sus să se gătească de luptă... Un freamăt de arme — și rândurile se strâng apropiindu-și scuturile și învelindu-se ca într-o platoșă uriașă: nu mai sunt oameni, e un zid de fier care înaintează. [...]

Un șuier ca de vijelie, și-o răpăială de grindină cutremură valea. O pânză mișcătoare de săgeți zbârnâie deasupra pământului, între cele două puteri. Dar pânza se scurtează. Zidul de scuturi ce scăpară de izbirea săgeților se împinge tot mai adânc, tot mai îngrozitor în clocotul dacilor. Se prăbușesc mulți din oastea romană. Dar șiruri proaspete izvorăsc mereu din pădure, s-ar crede că toți copacii se prefac în legionari și vin din ce în ce mai mulți, din ce în ce mai îndârjiți, iată-i aproape, nu-i mai desparte decât o lungime de sulită. Dacii aruncă arcurile și se apără cu lăncile, întăriturile trosnesc din toate părțile și, prin spărturile lor, se îndeasă năvala morții; brațele se ncleștează într-o luptă oarbă, deznădăjduită. Și peste această urgie îngrozitoare, deasupra acestui învălmășag de strigăte și de răbufneli, cerul se întunecă deodată, și-o ploaie năprasnică vine să spele valea de sânge, dacii — câți au mai rămas cu zile — o rup la fugă, incredințați că și zeii s-au ridicat împotriva lor. Se povestește că în lupta asta Traian, văzând că nu mai au ostașii lui cu ce să-și lege rănile, își rupse cămașa de pe el și-o împărți răniților (Luptele dintre daci și romani. Tapae, anul 101 d. Hr., Al. Vlahuță, *Din trecutul nostru*, Litera Internațional, 2001, pp. 24-26).

Întrebări:

Ce anume v-a impresionat la această povestire?

Care sunt imaginile cu care ați rămas în urma lecturii?

Sunt termeni pe care nu îi cunoașteți? Care sunt aceștia?

Când se petrece acțiunea?

Care sunt personajele principale?

Care este motivul luptei?

Cum se desfășoară evenimentele?

Care este deznodământul?

Cum i-ați caracteriza pe Decebal și pe Traian?

- B) Lanțul evenimentelor (vezi fig. 1) – constituie un organizator grafic ce facilitează esențializarea conținutului unui material informativ. Utilizarea lui la Istorie îi ajută

pe elevi să-și ordoneze informațiile și să le învețe logic. De asemenea, sunt extrem de utile atunci când se dorește recapitularea unor conținuturi.

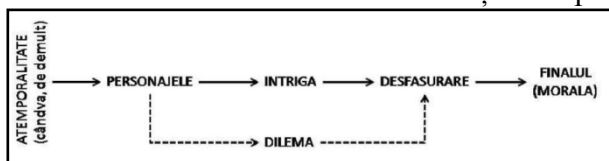
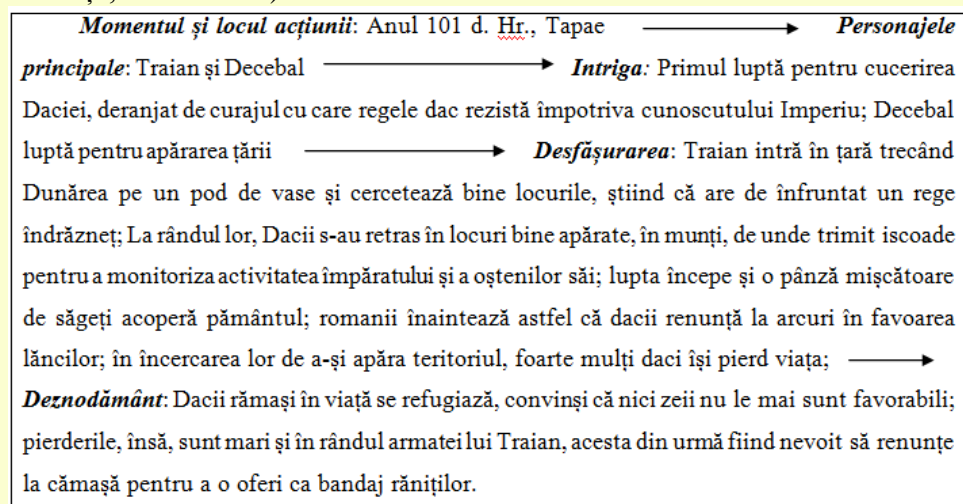

Fig. 1 Lanțul de evenimente (Sursa: Laura Căpiță, *Didactica istoriei*, Neptun, 2013)

Exemplu:

Povestirea: Luptele dintre daci și romani. Tapae, anul 101 d. Hr. (Al. Vlahuță, *loc. sus cit.*)

C) *Axa cronologică* (vezi fig. 2) – tot un organizator grafic, ea permite rememorarea și notarea pe o axă a timpului a fiecărei scene a unei povestiri.

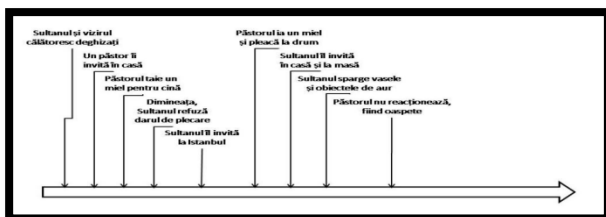

Fig. 2 Axa cronologică (Sursa: Laura Căpiță, *Didactica istoriei*, Neptun, 2013)

D) *Storyboard-ul* (vezi fig. 3) - reprezentare schematică a unei narațiuni pe care elevul o realizează, în urma lecturării/ascultării unor povești, cu scopul de a-și dezvolta capacitățile de analiză și de sinteză. Ea poate îmbrăca mai multe forme:

- avem, mai întâi, varianta cea mai simplă în care elevul primește o fișă de lucru pe care trebuie să noteze atât în scris, cât și prin intermediul desenului principalele secvențe ale povestirii ascultate/lecturate (vezi fig. 3).

Titlul		poveștii:	

Fig. 3 Fișă de tip storyboard

- cea de a doua variantă, și mult mai avantajoasă din punctul de vedere al timpului necesar rezolvării ei, este aceea în care profesorul stabilește din timp principalele secvențe ale textului și le marchează prin reprezentări grafice caracteristice, elevului revenindu-i sarcina de a le descrie în câteva cuvinte (vezi fig. 4)/de a stabili ordinea în care ele s-au derulat — atunci când imaginile sunt permise într-un plic.

Titlul poveștii:		
<i>Un prieten al dacilor: Apollodor din Damasc</i>		
(Dumitru Almaș)		
Scena I		Descriere
Scena II		Descriere
Scena III		Descriere
Scena IV		Descriere

Fig. 4 Fișă de tip storyboard

E) *Textul lacunar*

FIȘA DE LUCRU

Istorie, clasa a IV-a

Povestirea: *Un prieten al dacilor: Apollodor din Damasc* (D. Almaș, *Povestiri istorice*)

"Dragii mei, vreau să vă spun ceva despre un prieten al dacilor, strămoșii noștri. Îl chema..... și pentru că se născuse în Damasc, îi zicem

.....

El era..... Adică era mare meșter la zidirea caselor, a palatelor și a podurilor. Pe dânsul împăratul Traian l-a pus să facă un lucru foarte important, dar și foarte greu:, în locul numit Pe acest, Traian a trecut oștile lui peste Dunăre, când s-a luptat cu Decebal.

După cucerirea Daciei, Traian i-a poruncit să înalțe un monument, pe care să sculpteze întâmplări din războiul romanilor cu dacii. Acest monument se numește și se află și azi în orașul Pe aceasta a sculpat pe Decebal, pe Traian și sute de chipuri de daci și de romani. Pe ele se vede și vijelia romanilor și eroismul dacilor care-și apărau țara”.

Sarcină de lucru:

Completați spațiile libere din textul de mai sus.

- F) *Fișa de caracterizare* – se utilizează pentru narațiunile care prezintă viața sau faptele unei personalități istorice.

FIȘĂ DE CARACTERIZARE Avram Iancu, „Craiu Munților” (Dumitru Almaș, <i>Povestiri istorice</i>)
Cine a fost Avram Iancu?
Prin ce s-a remarcat acesta?
Care sunt trăsăturile sale fizice?
Care sunt trăsăturile sale morale?
Cum era văzut el printre conașionali?
Ce tip de relație avea el cu țăranii și cu nobilii unguri?
Ce anume v-a impresionat la el?
De ce este important să-i studiem faptele?
Alte aspecte

Fig. 5 Fișa de caracterizare

Scenariul didactic al unei lecții bazate pe metoda povestirii

1. *Integrarea lecției în sistemul de lecții al unității de învățare* – se realizează pentru a se stabili conexiuni între conținutul lecției prezente și cel al lecțiilor anterioare din unitatea de învățare pe care ei o parcurg; scopul este acela de a-i ajuta pe elevi să-și fixeze vechile cunoștințe și să învețe logic prin integrarea noilor conținuturi în sistemul deja asimilat.
2. *Captarea interesului pentru activitate* – se face prin discuții, brainstorming-uri, prin prezentarea unor imagini, a unor fragmente de filme etc.
3. *Prezentarea informațiilor istorice necesare înțelegerii conținutului povestirii* – întrucât la istorie avem de-a face cu povești ale unor evenimente și personalități care au existat de-a lungul timpului, este foarte important să le oferim elevilor câteva date legate de acestea. În cazul unor personalități, de pildă, este important să precizăm perioada, locul domniei, principalele realizări.
4. *Stabilirea conexiunii între datele istorice prezentate și conținutul povestirii*

5. *Povestirea propriu-zisă* – care, dacă luăm tot exemplul de mai sus, respectiv cel al unei personalități istorice, de regulă, se referă la un anumit moment din viața acesteia, o luptă, un act de justiție, o realizare importantă etc.; pentru a crește expresivitatea povestirii, este important să recurgem la diverse mijloace didactice, desene, imagini, sunete etc.
6. *Adresarea de întrebări cu privire la termenii necunoscuți și clarificarea acestora* (termeni istorici) - de regulă, se realizează atunci când povestirile sunt lecturate de pe un suport scris; se recomandă notarea termenilor și a definiției acestora într-un vocabular.
7. *Adresarea de întrebări cu referire la conținutul povestirii și realizarea lanțului evenimentelor/completarea axei cronologice/completarea fișei de tip storyboard ori a fișei de caracterizare etc..*
8. *Sublinierea importanței evenimentului narat sau a personalității respective pentru trecutul național.*
9. *Utilizarea termenilor noi de specialitate în alte contexte.*

Considerații finale

Poveștile și legendele istorice sunt forme accesibile și captivante de transmitere a unor informații legate de trecutul poporului român și de relațiile sale cu vecinii, tema principală a conținuturilor din învățământul primar. Aceasta se datorează faptului că ele nu reprezintă o aglomerare de date și de informații, nu sunt simple cronologii, așa cum deseori întâlnim în cadrul acestei discipline, ci, din contră, sunt relatări lipsite de dificultate, făcute într-un limbaj expresiv, ale unor fapte și evenimente care s-au derulat într-o succesiune de momente bine delimitate — avem un moment al acțiunii, niște personaje, o intrigă, desfășurarea întâmplărilor și finalul. Pentru a nu se ajunge, însă, la confuzii, profesorul trebuie să precizeze încă de la început că, spre deosebire de poveștile literare, care au la bază întâmplări fantastice ale unor personaje fictive, cele istorice redau aventurile unor personalități care au existat în viața reală și au avut o contribuție de necontestat în devenirea noastră. De asemenea, este extrem de important ca fiecare lectură, în special acolo unde avem de-a face cu legende istorice, să fie urmată de explicații prin care să se disocieze între faptele fictive și cele care au fost atestate de istoriografie.

Pe de altă parte, povestirile și legendele istorice sunt inspirate din faptele înaintașilor noștri. Ele insistă asupra luptei acestora pentru libertate și promovează exemplele unor eroi, de regulă, regi, voievozi și domnitori cu un puternic impact în conștiința poporului (Burebista, Decebal, Gelu, Menumorut, Dragoș, Ștefan cel Mare, Vlad Țepeș, Al. I. Cuza etc.), înzestrați cu cele mai alese însușiri: inteligență, curaj, spirit de sacrificiu, respect pentru lege și dreptate. Sunt, așadar, utile pentru cultivarea spiritului civic, a devotamentului față de patrie și popor, a credinței că interesul național sau binele națiunii trebuie să se situeze întotdeauna deasupra intereselor individuale sau de grup. În același timp, povestirile dedicate unor personalități din istoria Europei sau a lumii sunt în măsură să promoveze respectul pentru „ceilalți” și realizările lor și o mai bună deschidere înspre alteritate.

Un alt avantaj al narațiunilor istorice este dat de faptul că ele comunică un mesaj, o morală și, în acest sens, stimulează dezvoltarea emoțională a elevilor. Poveștile „*merg direct la inimă*”, sublinia poetul și filosoful irlandez James Stephens²², în vreme ce Ioan Cerghit insistă asupra capacității acestora de a trezi elevilor un registru de trăiri emotive „*răscolitoare*”, de la cele de iubire, de compătimire ori de bucurie, până la cele de ură, de

²² Apud Martha Hamilton, *Children Tell Stories: Teaching and Using Storytelling in the Classroom*, Richard C Owen Pub, 2nd edition, 2005, capitolul „*The Power of Storytelling in the Classroom*”.

indignare și de durere²³. Totodată, sunt un bun instrument în dezvoltarea abilităților de comunicare și de interacționare cu ceilalți, îi ajută pe copii să empatizeze cu personajele, să le simtă bucuria sau tristețea. Le dezvoltă imaginația, încurajându-i să evadeze într-o lume nouă, cu obiceiuri și un mod de viață total necunoscute, și favorizează, în acest mod, înlăturarea barierelor culturale, unul din cele mai dificile obstacole în calea înțelegerii Istoriei. Nu în ultimul rând, povestirile istorice, în speță cele care vizează eroi și fapte petrecute în rândul celorlalți popoare din Europa sau chiar din lume, îi ajută pe educabili să aprecieze diferitele culturi și să evalueze valoarea moștenirii personale.

Totuși, în predarea Istoriei acestea prezintă și câteva dezavantaje. Mai întâi, ele încurajează exagerarea faptelor, motiv pentru care se pot crea confuzii, denaturări ale adevărului istoric. Există, apoi, și riscul ca unele fapte să nu fie receptate în mod autentic, motiv pentru care este necesar ca de fiecare dată când apelăm la această metodă să acordăm un timp suficient discuțiilor și reflecțiilor pe marginea conținutului lor.

BIBLIOGRAPHY:

1. Albulescu, Ion; Albulescu, Mirela, *Predarea și învățarea disciplinelor socio-umane*, Polirom, Iași, 2000.
 2. Almaș, Dumitru, *Povestiri istorice*, București, 1982.
 3. Bolintineanu, Dimitrie, *Legende istorice*, Ed. Gramar, 2009.
 4. Boltman, Angela, *Children's Storytelling Technologies: Differences in Elaboration and Recall*, Teză de doctorat, University of Maryland, 2001, <http://www.hcil2.cs.umd.edu/trs/2001-24/2001-24.p>. Adresă accesată în octombrie 2014.
 5. Căpiță, Laura *Didactica istoriei. Suport de curs*, Neptun, 2013.
 6. Cerghit, Ion, *Metode de învățământ*, Polirom, 2006.
 7. Davis, Alison, *Storytelling in the Classroom*, Paul Chapman Publishing, 2007
 8. Djuvara, Neagu *Mircea cel Mare și luptele sale cu turcii*, Humanitas Junior, 2010.
 9. *Idem*, *De la Vlad Țepeș la Dracula Vampirul*, Humanitas Junior, 2003.
 10. Fox Eades, Jennifer M. *Classroom Tales. Using Storytelling to Build Emotional, Social and Academic Skills across the Primary Curriculum*, Jessica Kingsley Publishers, 2006.
 11. Felezeu, Călin *Didactica istoriei*, P.U.C., Cluj-Napoca, 2004.
 12. Greene, Ellin, Janice M. Del Negro, *Storytelling: Art and Technique*, Third Edition, Greenwood Publishing Group, 1996.
 13. Hamilton, Martha *Children Tell Stories: Teaching and Using Storytelling in the Classroom*, Richard C Owen Pub, 2nd edition, 2005.
 14. Hoodless, Pat, *Teaching History in Primary Schools*, Learning Matters, 2008.
 15. Popescu, Petru Demetru, *Povestiri istorice*, Ed. Flamingo Junior, 2010.
 16. *Storytelling. An Encyclopedia of Mythology and Folklore*, editor Josepha Sherman, M. E. Sharpe, 2008.
 17. Vlahuță, Alexandru *Din trecutul nostru*, Litera Internațional, 2001.
- Zaerr, Linda Marie, *Performance and the Middle English Romance*, DS Brewer, Cambridge, 2012.

²³ Ioan Cerghit, *loc. sus cit.*